

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

AUTORSKÁ KNIHA

ČETBA ZE SVATÉHO JANA
aneb bída druhá pominula, aj, třetí bída přijde rychle

Denisa Váňová

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace Ilustrace grafika

Bakalářská práce

AUTORSKÁ KNIHA

ČETBA ZE SVATÉHO JANA
aneb bída druhá pominula, aj, třetí bída přijde rychle

Denisa Váňová

Vedoucí práce: prof. akad. mal. Mikoláš Axmann
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Denisa VÁŇOVÁ**
Osobní číslo: **D18B0193P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Ilustrace Grafika**
Téma práce: **AUTORSKÁ KNIHA**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Tvůrčí záměr: vytvoření autorské knihy s vlastními ilustracemi, min. 40 stran, kombinace způsobů tisku

Způsob realizace: kombinovaná technika

Cíl: posun v oblasti tvoření knihy a ilustrací, hledání osobitého rukopisu

Předpokládaný charakter výstupu: kompletně řešená autorská kniha o minimálním formátu A5, tištěná minimálně ve 2 kusech, s minimálním počtem 40-ti stran

Termínovník postupu práce: říjen, listopad 2020 – kresby, návrhy kompozic, upřesnění obsahu
prosinec 2020 – technické zkoušky, práce na maketě

leden 2021 – pilotní dvoulist, práce na definitivních maticích

únor, březen 2021 – realizace ilustrací a typografie

duben 2021 – knihařské zpracování, teoretická část bakalářské práce

Rozsah průvodní zprávy: 3 normostrany

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

SCHWARTZ, Gary. Hieronymus Bosch: cesta do nebe a pekla. Ilustroval Hieronymus BOSCH, přeložil Milan LŽIČKA. Praha: Knižní klub, 2016. Universum (Knižní klub). ISBN 9788024252285.
KREJČA, Aleš. Grafika. Praha: Aventinum, 2010. Výtvarné techniky (Aventinum). ISBN 9788074420030.
MCCARTHY, Cormac. Cesta. Praha: Argo, 2008 AAA (Argo).
STEINER, Rudolf. Janova Apokalypsa. Svatý Kopeček u Olomouce: Michael, 2005. ISBN 80-86340-19-8.
DÜRER, Albrecht. Apokalypsa. Praha: Volvox Globator, 1993. ISBN 978-80-857-6913-5.
Aktuality. Kudy z nudy [online]. Praha: CzechTourism, 2020 [cit. 2020-10-20]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/plzensko-a-cesky-les>

Vedoucí bakalářské práce: **Prof. akad. mal. Mikoláš Axmann**
Katedra výtvarného umění
Oponent bakalářské práce: **MgA. Mgr. Bedřich Kocman**
Katedra výtvarného umění
Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

L.S.

Doc. akademický malíř Josef Mištera
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracoval(a) samostatně
a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2021

.....
podpis autora

Děkuji svému vedoucímu práce prof. akad. mal. Mikoláši Axmannovi za rychlé a přínosné zpětné vazby, které mě neustále posouvaly a správně směřovaly. Dále děkuji Mga. Saidu Ismailovi, za důvěru a technickou pomoc v oblasti knihtisku. Poděkování patří také rodině, která mě po dobu mého studia podporovala.

Obsah

1 Úvodem	6
2 Tématizace	7
3 O knize	8
4 Inspirační zdroje	9
5 Zpracování knihy	10
6 Doprovodná práce	12
7 Závěrem	13
8 Resumé	14
9 Zdroje	15
10 Seznam příloh	16

1 Úvodem

Mou bakalářskou prací je autorská ilustrovaná kniha. Ilustrace volně vychází z textu Zjevení Sv. Jana Theologa (Bibli Svatá, 1926). Zvolený text mi pro svou kulturně-historickou kvalitu i kvalitu obraznosti sloužil jako bezedná studnice, ze které jsem mohla čerpat. Velká část textu v knize se objevuje na knižních záložkách a tím nechává prostor pro vyznění obrazové části. Zároveň tím konfrontuji typografickou tradici s její aktuální podobou. Ilustrace provázejí stále znovu aktualizované téma apokalypsy a snaží se ji uchopit současnými očima. Kniha je adresována všem, kteří hledají tichá místa uprostřed kalamity.

2 Tématizace

Téma apokalypsy nemělo s prvnotními skicami mé bakalářky nic společného. V průběhu skicování však toto téma přirozeně vyplynulo, ze začátku v mnoha různých podobách. Než jsem došla k výběru finálního textu, předcházely tomu neúspěšné pokusy o vlastní psaní a pročítání nejrůznější apokalyptické literatury. Nejvíce mě oslovila díla historická, konkrétně Zjevení sv. Jana, kde je děj vyličen jaksí neutrálně a věcně.

Toto téma mi bylo blízké vzhledem k současné situaci, ve které se nacházíme. Narodila jsem se v neomezené svobodě a veškerý momentální děj, včetně hlášení z rozhlasu o zákazu vycházení, adrenalinu doprovázejícího přejíždění okresů či pomalu se přesouvajícího života do online prostoru, má pro mě novou, apokalyptickou atmosféru.

3 O knize

Zjevení Svatého Jana je poslední knihou Nového zákona. Kvalitou slov, jeho výběrem a pořadím, v čtenáři probouzí představivost a osobní zkušenosti. Popisuje dramatické budoucí události, ve kterých vítězí Ježíš Kristus. Synonymem pro apokalypsu je také katastrofa, pohroma či tragédie, která vede ke zkáze a smrti. Zmíněný text pravděpodobně vznikl na přelomu 1. a 2. století.

Celá kniha je napsána velmi symbolicky, je tedy těžké ji jednotně interpretovat. Popisuje věčný boj mezi dobrem a zlem, světlem a tmou. Tento princip využívám v ilustracích, které jsem pojala šerosvitně formou putování tmy, která v knize převažuje nad světlem. Knihu si můžeme vykládat jako proroctví světových událostí od Kristovy smrti až do konce časů. Tento výklad je atraktivní v jeho snadné aplikovatelnosti na současnou dobu, či v něm můžeme hledat podobnosti s již uplynulými událostmi.

4 Inspirační zdroje

Apokalypsa

Apokalypsou se zabývalo mnoho umělců, a to především v těžkých situacích, kterými byly války či mory. Tématu se chopil například Albrecht Dürer. K textu Zjevení Sv. Jana zhotovil soubor 15 dřevorezů pod názvem „Apocalypsis cum figuris“. Podobná tematika se objevuje i v Danteho Peklu. Peklo je první ze tří částí Božské komedie, která znázorňuje cestu lidské duše přes peklo, očistec a ráj. Velmi nihilistickým dílem je kniha Comte de Lautréamonta, Zpěvy Maldororovi. Hlavní postavou a vypravěčem je Maldoror, který je ztělesněním čistého zla a celá kniha se nese v brutální a nenávistné notě. Novější knihou, která mě zaujala, je Archetyp apokalypsy: Božská pomsta, terorismus a konec světa, od autora Edwarda F. Edingera. Edinger se dívá na události popisované knihou Zjevení Sv. Jana a přenáší a spojuje je se současností, s násilím a apokalyptickými kultury.

Autorská kniha

Téma autorské knihy jsem si vybrala proto, že kniha je mi nejpříjemnější a nej-přirozenější formou prezentace. S její tvorbou jsem měla zkušenosti z průběhu studia, a tak jsem měla už dlouho jasno v tom, že bude tvořit i podobu mé bakalářské práce.

Autorská kniha se jako samostatné médium začala objevovat už v 19. století u symbolistů. Knižní produkci se věnoval například Arnošt Procházka, který vydal knihu Prostibolo duše. Tato kniha byla neakademická, experimentoval s typografií, formátem, rozřezával slova. Mezi symbolisty, kteří se také věnovali knize, patří například Josef Váchal (kniha Mor v Korčule), či František Bílek (kniha Cesta).

V porovnání s autory této doby má práce vyžadovala vyšší nároky na vnitřní filtrační systém. Jakmile bych tento systém vypnula, jisto jistě by mě rychle zahltilo nepřehledné množství informací, které mohou lehce zaslepit. Snažší jsem to měla naopak v dostupnosti nových technologií a téměř neomezených možnostech jejich využití. I proto jsem mohla propojit různá média. S tendencemi spojit vše možné i nemožné se potýkám už od prvního ročníku, tudíž nebylo překvapením, že stejný přístup provázal i mou bakalářskou práci. Výslednými médii se pro mě stala kombinace kresby, reliéfu na papíře, digitální kresby, informelu v šedých plochách, typografie, knihtisku, 3D objektu v podobě značky a fotografie.

5 Zpracování knihy

Barva a typografie

Po jasném vyřazení možnosti ilustrovat knihu ve stylu hollywoodské show, jsem se snažila uchylovat spíše k tichu a statice. Klidu před bouří, kdy se toho zatím moc neděje, ale už cítíme napětí. Začala jsem si pokládat otázky, jak by to asi vypadalo, kdyby apokalypsa nebyla provázena hromy a blesky, ale nečinností a zdánlivým zastavením času? Co kdyby místo křiku bylo ticho, které však může být více ohlušující než rámus?

Kresby v knize nejsou agresivní ani dynamické, ale pracují s širokou škálou světla a stínu a bohatstvím struktur. Využila jsem tři barvy, červenou, černou a bílou. Pomineme-li je jako základní barvy knihtisku, mají i svůj význam symbolický. Bílá barva je barvou naděje, červená barvou krve a černá tmy a zkázy. S červenými akcenty v knize pracuji výstražně, jako s chorobou, která pomalu napadá šedou kresbu. Může se objevovat v podobě červených vláken přejíždějících po vašich chodidlech, varovně blikajících červených kontrol, nebo jako značka na sídlišti upozorňující na padající dětství.

V knize se střídají dva typografické přístupy. Ručně tištěný text knihtiskem na záložkách popisující sedm andělských trub. A digitálně tištěný text na šedých vakátech ve formě krátkých citátů z knihy, s číslem kapitoly a verše. Tímto přístupem jsem chtěla konfrontovat tradiční knižní typografii a povýšit funkci záložek na nosiče informací. Bylo pro mě důležité textové podobě ponechat atmosféru blízkou textu psanému v Bibli, proto jsem zvolila serifové písmo Veneziana.

Název jsem zvolila konzervativní „Četba ze Svatého Jana“. Titul jsem doplnila o podtitul, který je citací z knihy: „bída druhá pominula, aj, třetí bída přijde rychle“. Podtitul rozšiřuje titul a spoluvytváří tak souřadnice, které nás uvádí do tematiky knihy.

Formát a vazba

Knihy má šitou vazbu V8 s tvrdými deskami. Na knižní blok jsem použila papír Munken Pure, gramáž 150. Skládá se z 9 kreseb, 7 strukturálních kompozicí, 17 pokreslených šedých ploch doplněných textem, 8 záložek s výňatkem z knihy, jedné záložky s titulem a jedné s tiráží. V knize funguje intuitivní rytmus střídání všech popsanych přístupů.

Formát knihy je trochu větší než je běžná kniha, a to 26x35 cm. Tuto velikost si vyžadovalo samo téma, které podle mě lépe zní na větší ploše papíru, než v malém intimním formátu. Tato volba pro mě byla zároveň i výzvou, jelikož se v menším formátu cítím bezpečněji a je pro mě jednodušší soustředit energii do malé plochy.

Obálku knihy tvoří fotografie výstražné značky umístěné do vchodu vnitrobloku. Při výrobě jsem se snažila vycházet co nejvíce z reálné značky (velikostí i materiálem) a umístila na ní kresebný motiv padající hračky. Výstražný trojúhelník je potištěná hliníková cedule připevněná na dopravní sloupek. Značku jsem fotila v běžném prostředí, kde má člověka upozornit na neběžnou věc a tím vyvolávat pocit překvapení a nejistoty. Podobný dojem ve mě vyvolávalo i čtení biblického textu. Kniha skýtá množství překvapujících výroků a krutých pravd. Mnohé naznačí a poté už nechává působit lidskou představivost. V tomto náznaku umístěném v každodenním životě jsem chtěla se značkou setrvat.

Ilustrace

Základem ilustrací je šedá, nektrastní kresba přírodním uhlem. Některé kresby jsem takto ponechala, některé jsem ještě doplňovala o červené akcenty. Kniha je dále prokládána strukturálními kresbami. V těchto ilustracích jsem vycházela ze svých technických zkoušek, kde jsem se pokoušela narušit obrazovou plochu rytím, škrábáním, kreslením lepidlem (nanášení různé vrstvy lepidla na povrch papíru a následné zatírání barvy, kdy rozdílné množství naneseného lepidla vytváří šedou škálu), či jiným mechanickým narušením povrchu. Tyto strukturální obrazy jsem se poté pokoušela propojit s kresbou a následně s červenými akcenty vytvořenými buď červeným akrylem nebo digitálně. Strukturální kresby jsem zhotovila na 2 mm lepenku, která se nanášením různých materiálových vrstev nezkroutila, jako papír. Snažila jsem se pomocí jednoduchých výrazových prostředků (uhel, lepidlo, rytí) docílit přesvědčivé atmosféry a propojit mezi sebou různé materiálové světy, které mě lákaly.

6 Doprovodná práce

Jako doprovodnou práci ke knize jsem zvolila velkoformátový tisk jedné z knižních ilustrací. Původní velikost ilustrace je stejná jako velikost otevřené knihy, a to 36x52 cm. Z tohoto formátu jsem kresbu zvětšila na velikost 122x181 cm. Tato velikost byla stropem, kdy zvětšená kresba ještě působila ostře a neztrácely se detaily. Kresbu jsem poté tiskla matně na fotopapír. Tento krok byl prověřením vizuality radikální změnou měřítka a zároveň mi dal možnost provázat jazyk knihy s veřejným prostorem. Mělo to pro mě především technický přínos a nasbírala jsem tak zkušenosti, které v budoucnu jistě využiji.

7 Závěrem

Čas strávený realizováním bakalářské práce bych označila ve všech směrech za přínosný. Lépe jsem zjistila, které věci jsou mou předností a jaké jsou mi naopak nedostupné. Z toho důvodu se kniha nenese v morbidním duchu, ale naopak v duchu citlivém a mírném. Vzhledem k tomu, že jsem většinu práce realizovala doma, byla jsem nucena trénovat i schopnost sebemotivace. Naučila jsem se lépe pojmout komplexní téma a propojit mezi sebou různá média. Tuto schopnost bych ráda dále rozvíjela i v magisterském studiu.

8 Resumé

For my bachelor work I made an illustrated Author's book. The illustrations are based on the text Revelation of St. John the Theologian (Holy Bible, 1926). The chosen text, due to its cultural-historical quality and the quality of imagery, served me as a deep fount of inspiration.

In the book, I connect different techniques, such as drawings, reliefs on paper, digital drawings, informals in a gray area, typography, letterpress, 3D object in the form of a road sign and photography. The big part of the text appears on the bookmarks and a large space in the book is left for the pictorial part. With this I confront the typographic tradition with its current form.

In the illustrations, I tried to resort to silence and statics. Calm before the storm, when not much is happening yet, but we are already feeling the tension. I started asking myself questions. What would it look like if the apocalypse were not accompanied by thunder and lightning, but by inaction and an apparent stop in time? The illustrations show the constantly updated theme of the apocalypse and try to translate it to the present.

9 Zdroje

Bibli svatá, to jest: svatá písma Starého i Nového zákona: Text Kralický z roku 1613 podle původních textů opravený. V Praze: nákladem Britické i zahraničné společnosti biblické, 1926.

KREJČA, Aleš. *Techniky grafického umění: průvodce pracovními postupy a dějinami originální tiskové grafiky.* Praha: Artia, 1981.

PECINA, Martin. *Knihy a typografie.* Vydání třetí, rozšířené. Brno: Host, 2017. ISBN 9788075770400.

DURER, Albrecht. *Apokalypsa.* Praha: Volvox Globator, 1993. ISBN 80-85769-13-1.

ALIGHIERI, Dante. *Božská komedie.* Přeložil Jaroslav VRCHLICKÝ. V Praze: Lauer mann, 1880.

LAUTRÉAMONT. *Maldororovy zpěvy.* Přeložil Jindřich HOŘEJŠÍ, přeložil Jan VODEHNAL. Praha: Rudolf Škeřík, 1929. Prokletí básníci (Rudolf Škeřík).

SCHWARTZ, Gary. *Hieronymus Bosch: cesta do nebe a pekla.* Ilustroval Hiëronymus BOSCH, přeložil Milan LŽIČKA. Praha: Knižní klub, 2016. Universum (Knižní klub). ISBN 9788024252285.

VÁCHAL, Josef. *Josef Váchal 1884-1969 - Mezi Bohem a Dáblem: 14. červen 2008 - 20. červenec 2008.* Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-913-0.

MYSLÍN, Pavel. *František Bílek a kniha.* V Řevnicích: Arbor vitae, 2011. Edice Františka Bílka. ISBN 978-80-87164-79-2..

PROCHÁZKA, Arnošt. *Prostibolo duše.* Praha: Moderní Revue, 1895.

EDINGER, Edward F., ELDER, George R., ed. *Archetype of the Apocalypse: Divine Vengeance, Terrorism, and the End of the World.* United States: Open Court; First Trade Paper edition, 2002. ISBN 978-0812695168.

10 Seznam příloh

příloha 1–6
Technické zkoušky

příloha 7–9
Tvorba záložek v ateliéru FDULS

příloha 10
Návrh značky

příloha 11
Knižní potah

příloha 12–13
Varianty knižního potahu

příloha 14–23
Ukázky zhotovené knihy

příloha 24
Doprovodná práce

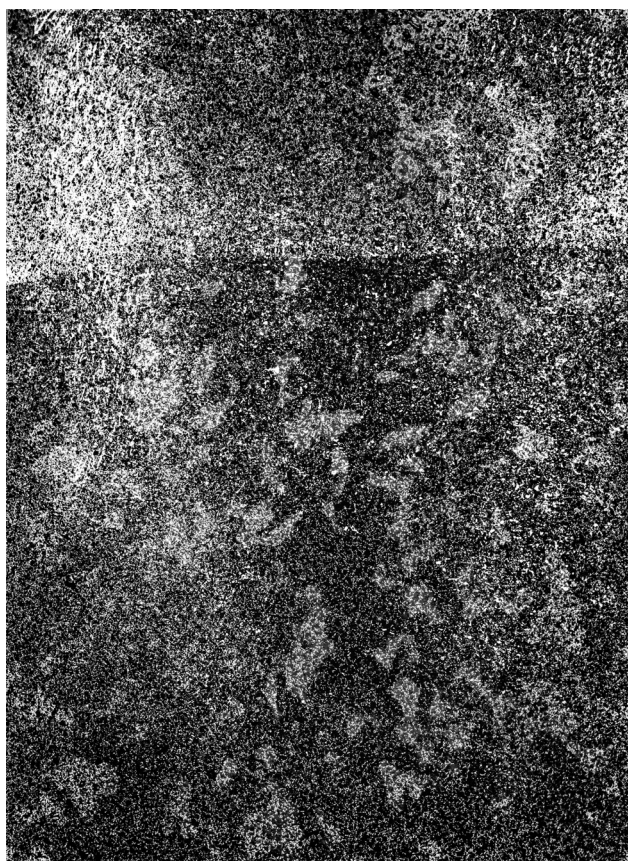
příloha 1 – reliéf na papíře

příloha 2 – reliéf na papíře

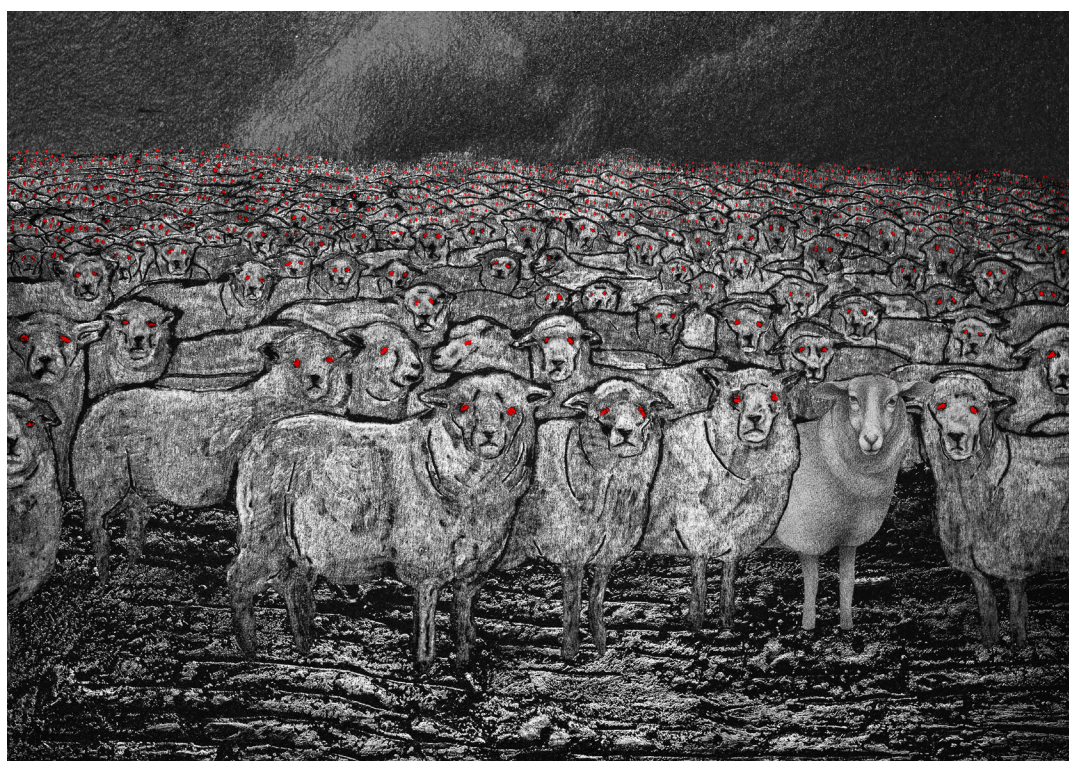
příloha 3 – rytina do plexiskla

příloha 4 – tuš a fixírka

příloha 5 – kresba lepidlem se zatřenou barvou,
zasazená ředidlem

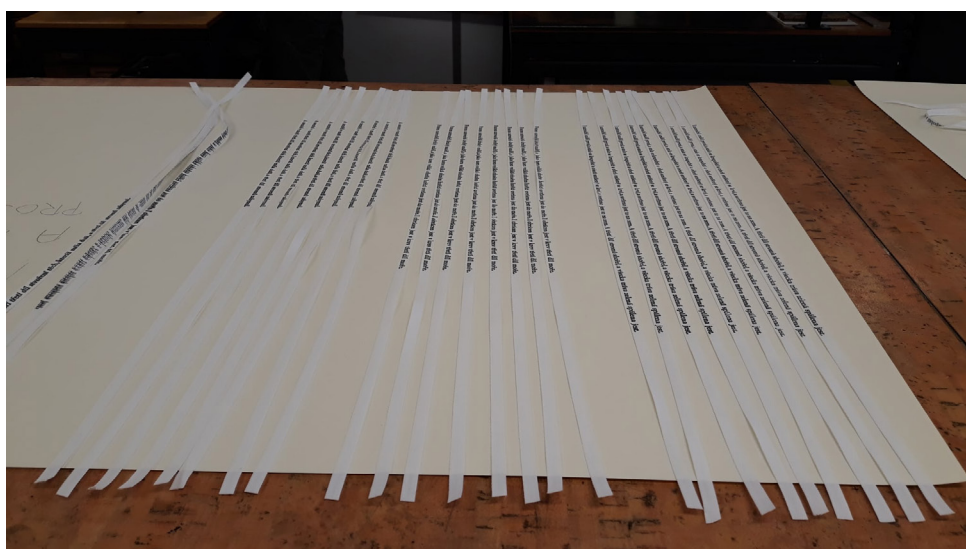
příloha 6 – strukturální obraz z reliéfu, kresby lepidlem, kresby tužkou a červeného akrylu

příloha 7 – sazba textu, foto Said Ismail

příloha 8 – tisk vysázeného textu na záložky, foto Said Ismail

příloha 9 – výsledný tisk na záložkách, foto Said Ismail

příloha 10 – návrh značky

příloha 11 – výsledná fotografie použitá na knižní potah

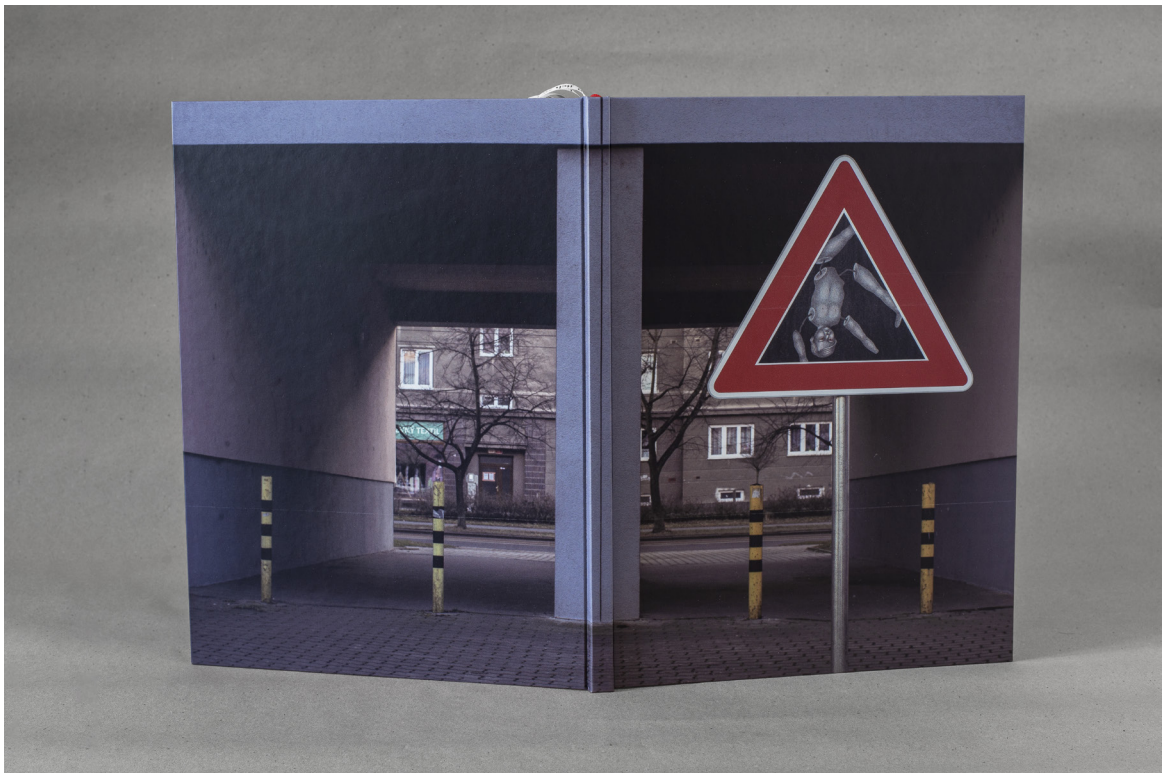
příloha 12 – varianta knižního potahu

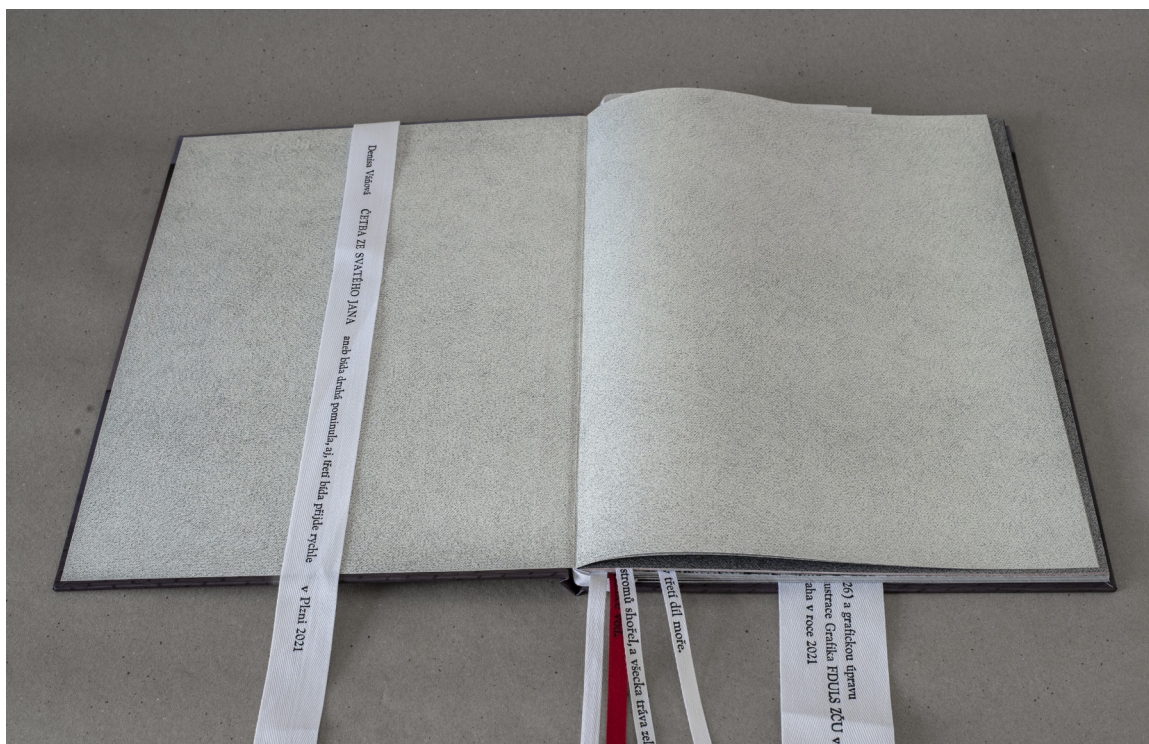
příloha 13 – varianta knižního potahu

příloha 14 – finální výstup knihy

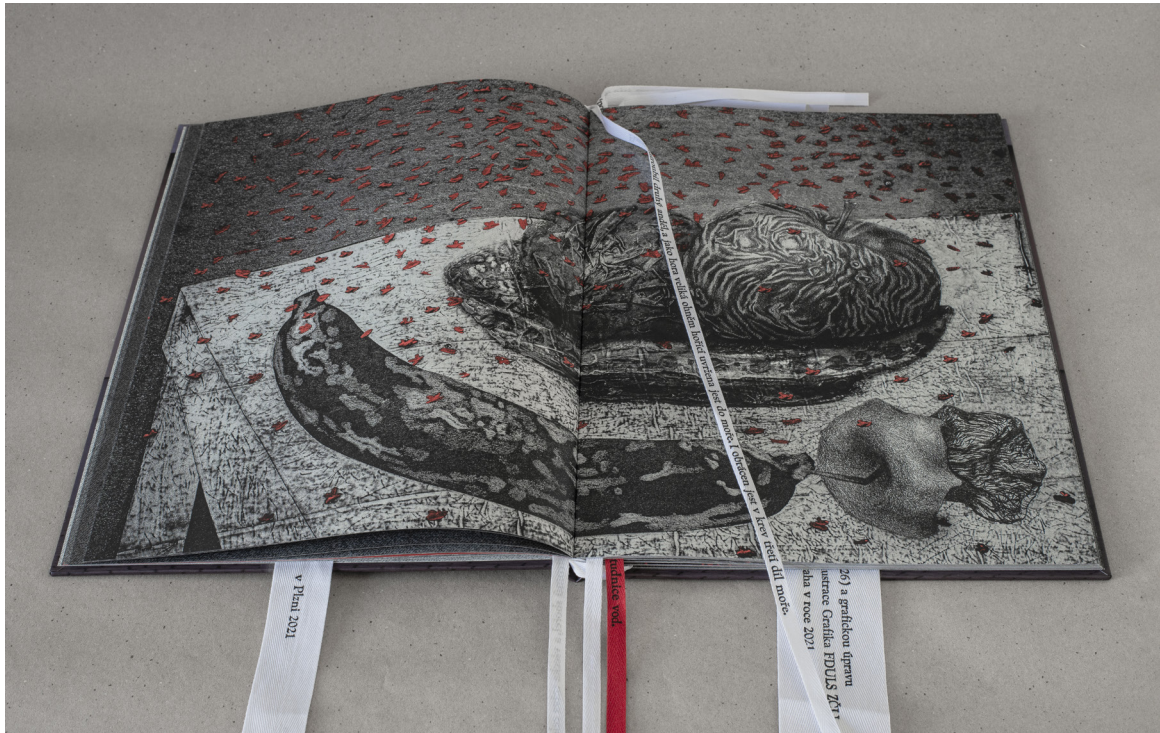
příloha 15 – finální výstup knihy

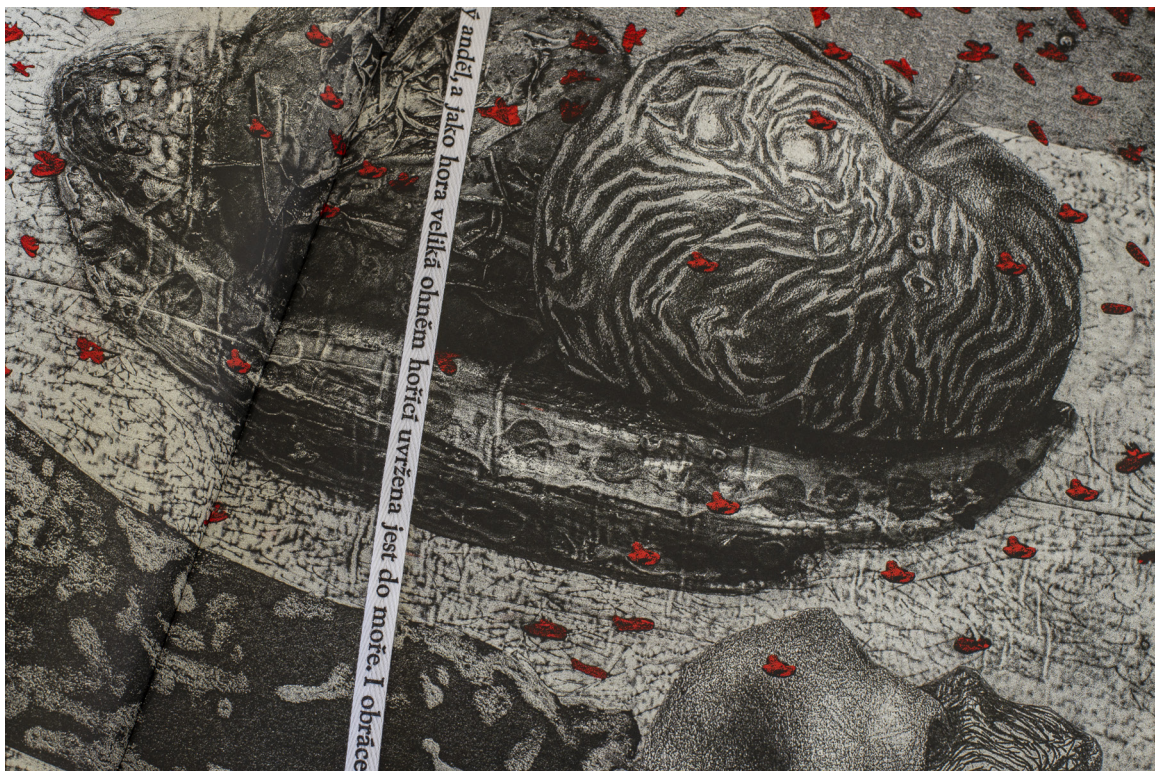
příloha 16 – ukázka knižního titulu

příloha 17 – ukázka tiráže

příloha 18 – strukturální ilustrace

příloha 19 – strukturální ilustrace, detail

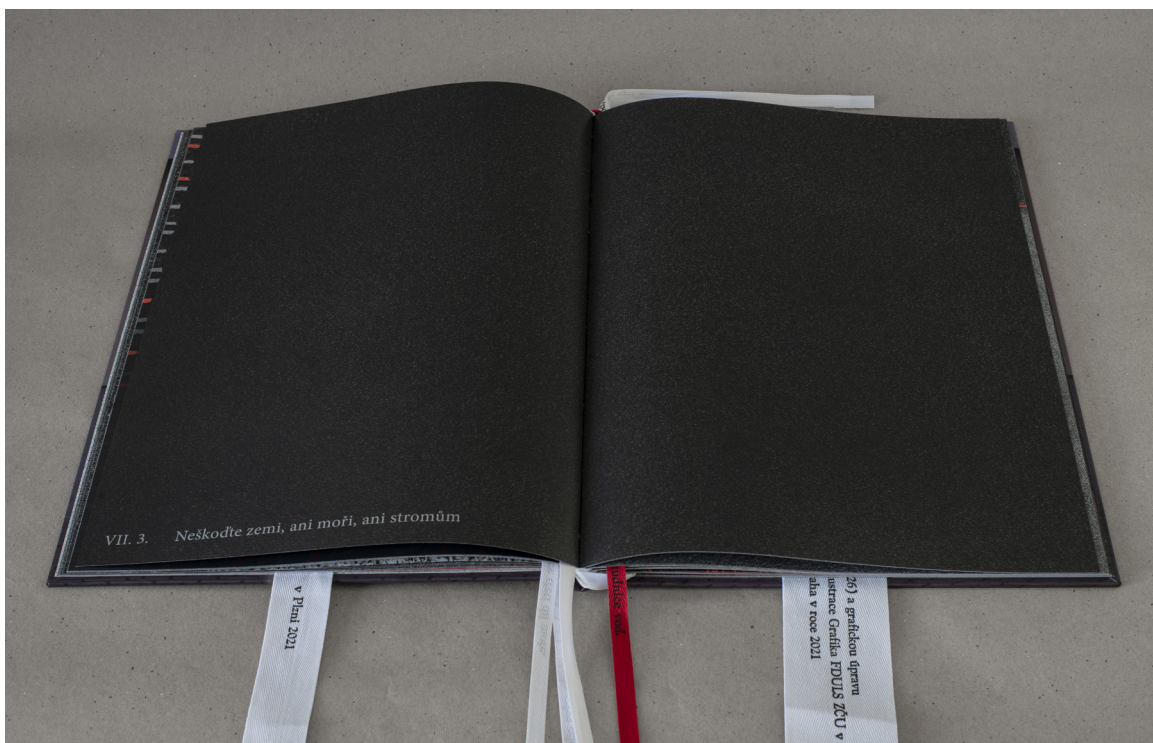
příloha 20 – strukturální ilustrace

příloha 21 – kresebná ilustrace

příloha 22 – strukturální ilustrace

příloha 23 – šedý vakát s knižní citací

příloha 24 – velkoformátový tisk kresby, doprovodná práce